

Un conreu que es perd

per

ANTONI DE BOLÓS I VAYREDA

En els termes de Pineda i Santasusagna, de la nostra Maresma, s'ha vingut cultivant de molt temps ençà la planta del senet, utilitzada universalment com a purgant. L'espècie cultivada a la nostra costa és la *Cassia obovata* Coll, o «senet de fulles amples», que proporciona la millor qualitat comercial de fulles de senet anomenada senet d'Espanya, no perquè sigui comú el seu conreu a la península puix que no coneixem altre indret on es cultivi, sinó probablement per haver estat, fins fa poc, l'únic senet que es consumia a Espanya. Els conreus de Pineda fornien tot el senet utilitzat per fer totes les *pocions angèliques* d'Espanya.

Sobre l'origen d'aquest conreu a la nostra costa — el qual ja era conegut quan el meu besavi Dr. Francesc X. BOLÓS preparava el seu Herbari (anys 1790-1820), on, sota un exemplar de la *Cassia Senna* L., hi ha una nota «cultivada a Pineda» — podem aportar una interessant dada que ens ha proporcionat el Dr. FONT QUER i que és una nota del senyor Joan FRANCESC BOHÍ en la seva memòria «Elementos de nomenclatura Botánica y sistemática sexual de las plantas», traducció de PLENK, la qual diu el que segueix:

«¡Qué gusto me dió en este último verano ver cultivada abundante en Pineda, Malgrat y demás vecindarios de Blanes, mi patria en Cataluña, la planta del Sen (*Cassia Senna* Lin.) remedio purgante que en otro tiempo nos venía de Egipto y otras partes, extrayéndonos así algún caudal de nuestro Reyno: ¡Y cuánto más avivó mi corazón el recuerdo del que la propagó y enseñó a cultivar a aquellas gentes, mi buen paisano y compatriocio el Señor PALAU, dignísimo catedrático que fué de Botánica en el Real Jardín de Madrid».

Gràcies a aquesta nota, podem deduir que la introducció del conreu del senet a la comarca de Pineda és coetània de l'activitat de PALAU en el professorat del Jardí botànic de Madrid, qui va actuar-hi durant els anys de 1773 a 1793.

Sigui permès fer remarcar l'argument a favor de la utilitat dels jardins botànics que ens proporciona l'esmentada nota, car és evident que, sense els coneixements de PALAU obtinguts en el conreu de plantes exòtiques i sense l'ocasió de disposar de llavors del jardí botànic, és més que probable que no s'hagués produït el conreu de Pineda que, durant més d'una centúria, ha donat excel·lent rendiment en aquell país.

Avui que a totes les nacions es concentra molta atenció al conreu de plantes medicinals, creiem oportú inventariar aquesta activitat de la nostra pagesia, més que més quan el conreu del senet, que havia arribat a ésser important, avui està amenaçat de desaparèixer.

Les característiques del conreu són les següents:

Es sembla a mitjan maig i es cull a mitjan octubre, si bé ara, per una malaltia que pateix, es cull abans, pel setembre.

Abans es cultivava en secà, però ara només es cultiva en regadiu, si bé es rega solament dues vegades si no plou, car no és gaire amiga de l'aigua.

Els adobs que s'hi posen són: adob orgànic, guano, i, abans de regar, nitrat, que l'estufa mòlt i li agrada.

La característica més interessant del seu conreu és que el creixement de la planta està de tal manera lligat amb la fructificació que tot seguit que ha florit, si es deixa que el fruit prosperi, cessa la creixença i desenrotllament de les rames. I, com que el producte que se cerca no és la llavor sinó la fulla, els conreadors passen totes les setmanes per les plantacions i despunten els brots florífers que es presenten en l'axilla de cada fulla.

Abans creixia abundantament. Actualment, però, sofreix una malura que es presenta saltada dins del camp que esgrogueeix els brots i ennegreix el líber, i priva el creixement. Els cultivadors anomenen les mates que presenten la malura *rabàs* o *cul de gallina*.

Com hem dit, aquest conreu està amenaçat de desaparèixer. Dues són les circumstàncies que li porten la minva. L'augment del cost de la mà d'obra, i la competència que li fa la importació del senet de fulla estreta (*Cassia angustifolia* Vahl) procedent de l'Índia i d'Alexandria.

L'augment del cost de la mà d'obra afecta intensament aquest conreu per raó de necessitar continuadament, mentre dura la vitalitat de la planta, el treball d'una persona que esbrotoni setmanalment les flors, segons abans hem indicat. Abans les dones que acostumen a fer aquesta feina, cobraven dos rals i mig cada tarda, mentre que avui cobren tres pessetes les quatre hores, i els homes que abans cobraven nou o deu rals cada dia, ara cobren vuit pessetes. Naturalment, això

ha encarit considerablement el producte que a menys de quatre pessetes el quilo no paga la feina que s'hi esmerça.

Per contra, el senet de fulla estreta, dit altrament senet de Palta, s'importa en quantitats molt abundants i a preus baratíssims, puix que a plaça va a dues pessetes cinquanta, a una cinquanta i de vegades fins a pesseta, preus amb els quals avui el del país no pot competir. Ràpidament el mercat espanyol és envaït pel senet de Palta, i cada any va disminuint la producció dels conreus de Pineda que en altre temps havien produït tres mil quintars, i avui amb prou feines donen sis-cents quilos.

Quan no s'havia presentat la malaltia de què havem fet menció abans, una quartera donava vuit, deu quintars. Ara amb prou feines en dóna quatre.

Creiem convenient que l'Escola d'Agricultura faci el possible per orientar els cultivadors de senet estudiant el problema i mirant d'aportar-li solucions. Tal vegada seria convenient intentar el conreu de la *C. angustifolia* per veure si les seves característiques de conreu són més favorables que no les de la *C. obovata*.

Seria una llàstima veure desaparèixer un conreu tan característic i tradicional que, ben orientat, encara podria ésser una font de riquesa.